

KÖTÜ HUYLAR*

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Ak-Televizyon izleyicileri ve Ak-Radyo dinleyicileri!

Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi, ihsânı, ikrâmı üzerinize olsun... Gününüz hayırlı olsun, ömrünüz hayırlı olsun... Yaptığınız işler başarılı olsun, hayırlı olsun...

Allah dünyada ve ahirette cümlelerinizi aziz ve bahtiyar eylesin...

Size Avustralya'nın Brisbane şehrinden, latîf bir yaz günü havasına sahip, az bulutlu bir ikindi vaktinde, bu cuma konuşmamı veriyorum.

Kur'a ile açtığımız sayfadan, cennete girmeyecek insanlarla ilgili hadis-i şerifler karşımıza geldi, onları okuyoruz. Sayfayı da söyleyeyim: 485. sayfanın sonunda, 486. sayfanın başındaki hadis- i şeriflere kadar.

a. Cennete Girmeyecek Kimseler

*Râmûzü'l-Ehâdis'*in 485. sayfasının 13. hadis-i şerifi ki, Ebû Bekir RA Efendimiz tarafından rivayet olunmuş. İbn-i Asâkir ve Hatîb-i Bağdâdî kitaplarına kaydetmişler.

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Bu okuyacağım hadis-i şeriflerde, “Cennete bazı insanlar girmeyecek!” buyruluyor. Bu girmeyecek insanların ne sebeple girmeyeceği, kötü huyları sıralanıyor. Şu sebepten, şu kötü huyundan, şu halinden, şu sıfatından dolayı diye bildiriliyor.

Birinci hadis-i şerif şöyle başlıyor:¹

لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ خَبٌّ وَلَا بَخِيلٌ وَلَا لَعِيمٌ وَلَا
مَنَّانٌ وَلَا خَائِنٌ وَلَا سَيِّئُ الْمَلَكَةِ وَإِنَّ أَوَّلَ مَنْ
يَقْرَعُ بَابَ الْجَنَّةِ الْمَمْلُوكُ وَالْمَمْلُوكَةُ فَاتَّقُوا
اللَّهَ وَ أَحْسِنُوا فِيمَا بَيْنَكُمْ وَ بَيْنَ اللَّهِ وَ فِيمَا
بَيْنَكُمْ وَ بَيْنَ مَوَالِيكُمْ

(خط. فى كتاب البخلاء، كر. عن أبى بكر)

RE. 485/13 (*Lâ yedhulü'l-cennete habbün, ve lâ bahîlün, ve lâ leîmün, ve lâ mennânün, ve lâ hâinün, ve lâ seyyü'l-melekeh; ve inne evvelü men yakrau bâbe'l-cenneti'l-memlûkü ve'l-memlûketü fe'tteku'llàhe, ve ahsinû fîmâ beyneküm ve beyne'llàh, ve fîmâ beyneküm ve beyne mevâlîküm.*) *Sadaka rasûlü'llàh SAS, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.*

Buyuruyor ki Peygamber Efendimiz:

(*Lâ yedhulü'l-cenneh*) “Cennete girmeyecek, cennete giremez.” Kim?..

¹ Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.I, s.94, no:93; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimâşk*, c.XIV, s.265; Mizzî, *Tezhîbü'l-Kemâl*, c.XIII, s.153; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.IV, s.76; Hz. Ebû Bekir RA'dan.

1.Hileci, Entrikacı Kimse

(*Habbün*) *Hab* olan insan cennete girmeyecek. Bunun mânâsı *mekkâr*, yâni hilebaz, hilekâr; *es-sâî bi'l-fesâd*, yâni kötü iş yapmağa koşturan mânâsına... Oynak, entrikacı, hileci... Atın bir o ayağını, bir öteki ayağını atıp çalımlı koşturmasına da, bu kelime ile *habbe'l-feresü* denirmiş.

Hab olan insan, yâni hilekâr olan, oynak olan, kaypak olan, entrikacı olan, hileci olan, aldatan kimse cennete girmeyecek. Allah bizi, varsa böyle kötü huylardan temizlesin...

Böyle kötü huylara çok dikkat etmeliyiz. Çocuklarımızı da küçükten, iyi huylu yetiştirmeğe dikkat etmeliyiz. Kötü huyları varsa, atmasını sağlamağa çalışmalıyız, eğitmeliyiz. Kötü huyların neler olduğunu sıralamalıyız, iyi huyların neler olduğunu sıralamalıyız. Her zaman ısrarla söylediğim gibi, bunların bir listesi olmalı, çocuklar bunları ezbere bilmeli!.. Günahların isimlerini bilmeli; yalan söylemek, zina işlemek, hırsızlık yapmak, adam öldürmek, faiz yemek, büyük günahlar, küçük günahlar... Bunları bilmeli!..

Sonra kötü huyları da bilmeli! Çünkü insanı günahlar dazarara sokuyor, kötü huylar da zarara sokuyor.

“—Efendim, ben hırsızlık yapmadım!..”

Hırsızlık yapmadın ama, kötü huylusun, hilekârsın, entrikacısın, kötülüğü kışkırtıcısın, hâinsin...

Neyse yâni, kötü huy da insanı cennete sokmayabiliyor. Günah da insanı cehenneme düşürüyor, işlediği günahın dolayısı ceza olarak cehenneme düşüp yanıyor; kötü huy da insanı cehenneme düşürüyor. Bakın: (*Lâ yedhulü'l-cennete habbün*) “Hab olan, yâni hilekâr, oynak, entrikacı insan cennete girmeyecek.” buyruluyor.

Bir de *habbebe* diye, bundan tef’il babında bir kelime var. *Habbebe*, *tahbîb*; bir kimseyi birisine karşı kışkırtıp, o ikisinin arasını bozmaya deniliyor. Hadis-i şerifte de Peygamber SAS Efendimiz:²

لَيْسَ مِنَّا مَنْ خَبَّبَ امْرَأَةً عَلَى زَوْجِهَا أَوْ عَبْدًا
عَلَى سَيِّدِهِ

(د.هـ.ب. خط. عن أبي هريرة؛ طس. عن ابن عباس)

(*Leyse minnâ men habbebe’mer’ete alâ zevcihâ, ev abden alâ seyyidihî.*) “Kim bir

² Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.661, no:2175; Beyhakî, *Şuabü’l-İman*, c.IV, s.374. n:5433; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.389, no:7827; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.IV, s.285; Ebû Hüreyre RA’dan.

Ebû Ya’lâ, *Müsned*, c.IV, s.303, no:2413; Taberânî, *Mu’cemü’l-Evsat*, c.II, 3, no:1803; Abdullah ibn-i Abbas RA’dan.

Abdü’r-Rezzak, *Musannef*, c.XI, s.456, no:20994; İkrime Rh.A’ten.

Lafız farkıyla: Taberânî, *Mu’cemü’l-Evsat*, c.V, s.115, no:4837; Taberânî, *Mu’cemü’s-Sağîr*, c.II, s.17, no:698; Ebû Nuaym, *Hilyetü’l-Evliyâ*, c.III, s.114; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.XI, s.54; Abdullah ibn-i Ömer RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.III, s.978, no:7823; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.XVIII, s.319.

kadını kocasına karşı kışkırtırsa veya bir köleyi efendisine karşı kışkırtırsa, o bizden değildir.” diye, onun da çok kötü bir şey olduğunu beyan ediyor.

Allah bizi böyle bir kötü huya sahip etmesin...

Hilekâr olmayıp nasıl olmak lâzım?.. Dürüst olmak lâzım! Oynak, kaypak olmayıp, nasıl olmak lâzım?.. Sağlam sabit olmak lâzım, sözünde durucu olmak lâzım, güvenilir olmak lâzım, aldatıcı olmamak lâzım!.. Bu bir.

2.Cimri

(*Ve lâ bahîlün*) “Bahîl de cennete girmeyecek.” *Bahîl* ne demek?.. *Buhl* masdarından sıfat-ı müşebbehe bu; cimri demek. Cimri insan da cennete girmeyecek. Cimriliğin hududu nedir, ölçüğü nedir, belirtisi nedir?.. Bir adam eğer Allah’ın emrettiği zekât vazifesini yapmıyor, malının zekâtını vermiyorsa; tamam bu adam cimridir. Neden?.. Allah vermiş kendisine, zekât verecek duruma da getirmiş. Zekât verecek kadar da serveti var. Kırk bölük servetin otuz dokuz bölüğü kendisine kalacak da, bir bölüğü fakirin hakkı...

Allah-u Teâlâ Hazretleri, “İmtihan olarak sana verdim ama, bakalım verecek misin fakir kardeşine?.. Malının içindeki bu miktar, fakirin hakkıdır.” demiş.

Ona onu vermiyor, onun üstüne yatıyor. Hem otuz dokuz tanesi kendisinde, hem zengin; fakir

değil, muhtaç değil, zekât düşecek durumda, zekât vermek vazifesi boynuna borç olacak durumda; hem de vermiyor. İşte al sana cimri bir adam!

Bahil, cimri... Bahil de derler, biraz *b* harfini *p*'ye çevirerek bizim o taraflarda, Çanakkale yöresinde *pahil* veya *pahal* diye yanlış bir telaffuz olarak kullanır; o da cimri demek. Nasıl olacak?.. Cimri olmayacak insan, bir kere en aşağısı zekâtını verecek.

Zekât nedir?.. Zekât mecbûrî fiks, sabit bir miktar değildir. Zekât cömertliğin sınır ölçüsüdür, en aşağı o kadarını verecek. İsterse ondan fazla verebilir.

Hazret-i Ömer, Peygamber Efendimiz istediği zaman, servetinin yarısını vermiş. Düşünmüş, taşınmış, “Bu sefer herkesi geçeyim, Ebû Bekr-i Sıddîk Efendimiz’i de geçeyim!” diye düşünmüş kendisi. Ama Ebû Bekr-i Sıddîk Efendimiz malının hepsini vermiş.

“—Ne olacak, çoluk çocuğun ne yiyecek, ne içecek; hepsi verilir mi yâ?.. Aç kaldın, açık kaldın...” diyenlere, o demiş ki:

“—Allah ve Rasûlünü bıraktım. Yâ Rasûlallah, sen varsın ya! Sen beni sevdikten sonra, ben senin sevgini, rızanı kazandıktan sonra, Allah beni sevdikten sonra, ben niye endişe edeyim?.. Allah ve Rasûlünü bıraktım çocuklarıma!” demiş.

Cimri olmayacak insan... Cimri olmamanın ölçüsünde kesesinin ağzını açabilecek, para verebilecek.

Tanıyorum, insanlar var, zengin; Allah apartman daireleri vermiş, para vermiş, şehirde yaşıyor, mahrumiyette değil, yazlığı var, kışlığı var; bir hayır yapmıyor, hayır yapmağa alışmamış, kesenin ağzını açamıyor, eli titriyor. Zâten başka bir hadis-i şerifte geçiyor. Bir insan bir hayrı yaparken, yetmiş şeytanın dudakları arasından çıkacak kışkırtma ve engelleme çalışmalarını yendikten sonra, ancak o hayrı yapabilirmiş.

Şeytan tabii, boş durmuyor:

“—Aman yâ, verme yâ! Sen çalıştın, o da çalışsın, Allah versin ona...”

Allah verirse verir ama, Allah versin demek ayıp. Veriyor zâten, sana da vermiş işte... Allah sana:

“—Sen kazancından bir miktarını mü'min kardeşlerine, insan hemcinsine acı, ver!” diyor.

Bu verme bir edeb, bir terbiye, bir ahlâk... İnsan böylece kendisi terbiye oluyor. Vermek terbiyesi, bir terbiye... Adam zengin, vermiyor, o kadar cimri ki...

Fakir bir ihvânımız beni bir gün kahvaltıya, evine çağırdı.

Allah razı olsun, kahvaltı ikram etti filân.

“—Hocam, ben falanca yerdeki arazimi vakfa bağışlamak istiyorum!” dedi.

Aldı bizi götürdü; Karadeniz kenarında bir yamaç tarla, bir-iki dönüm bir yer.. “Bunu vakfa vermek istiyorum!” dedi. E baktım, aile mütevâzi geliri olan bir işçi ailesi... Dedim:

“—Bu size kalsın, Allah vermiş gibi kabul etsin, çoluk çocuğuna bir şey yaparsın!” dedim.

Fakir, gönlü geniş veriyor; zengin ne kadar çok var, veremiyor.

Bahîl de cennete giremeyecek, öyle cimrilik yok...

Tabii zekâtını verecek, sadaka-i fıtrını verecek; isterse hayrını hasenatını daha fazla da arttırabilir. Kimisi de kendi ihtiyacı kadar miktarını maaş gibi ayırıp, çoğunu verirmiş. Öyle bazı kimseleri de duyduk. Çoğunu veriyor malının, azı kendisine kalıyor.

Azı dediği, yine kendisinin geçimine yetecek kadar. Arabası var, evi var, barkı var, yemesi içmesi var. “Eh, Allah bana bunu sağlamış.” diyor, fazlasını hayra hasenata, vakıflara ve sâireye veriyor.

Cimri de cennete girmeyecek. Cimrilikten de uzak olalım!..

3. Alçak, Aşağılık Kimse

(*Ve lâ leîmün*) “*Leîm* de cennete girmeyecek.” *Leîm* ne demek?.. *Lâm*, *hemze*, *mim* kökünden, faîl vezninde, bu da bir kötü sıfat. Ne demek?.. Aşağı, pespâye, alçak, adî olmak... Adi olan insana, aşağı, pespâye, pis kimseye, aşağılık herif diyoruz kızdığımız zaman veya alçak diyoruz. Buradaki alçaklıktan maksat, boyu kısa filân mânâsına değil; mânevî bakımdan alçak demek.

Hattâ Necip Fazıl’ın (*) bir sözü var, karşısında kızdığı bir kötü insana:

“—Ben sana alçak bile demem, çünkü alçağın da bir irtifası, yüksekliği vardır. Sen alçak da değilsin, sen çukursun!” diyor.

Yâni, “Olumsuz, negatifsin, sıfır da değilsin, sıfırın altında aşağı doğru bir seviyedesin!” demek istiyor. O da tabii bir edebiyat yapmış oluyor. Denâatinin, alçaklığının ne kadar aşağı mertebede olduğunu göstermek sûretiyle, böyle bir güzel nükte yapmış oluyor.

Demek ki alçaklık kısa kısa olabilir, sıfır olabilir, bir de sıfırın altında daha da aşağılara doğru alçaklık devam edebilir. Alçak da cennete girmeyecek.

Alçak olmayan insan nasıl insandır, böyle olmamanın adı nedir?.. Asâletli olmak, soylu olmak, asil olmak, kerim olmak. Duyguları asil, düşünceleri asil, temiz, hareketleri asil; işte öyle insan makbul... Ama alçak oldu mu, huyları kötü, aşağılık oldu mu, o da cennete girmeyecek.

Bakın, cennete girmeme sebebi oluyor. Belki bu adamlar mü'min... Mü'minlerin kötü huylularını sıralıyor Peygamber Efendimiz, kâfirin zâten cennete girmeyeceğini herkes biliyor.

Kâfir cennete girmeyecek. Münafık da, imanda münafık olanlar da cennete girmeyecek.

إِنَّ الْمُنَافِقِينَ فِي الدَّرَكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ

(النساء: ١٤٥)

(*Inne'l-münâfikîne fi'd-derki'l-esfeli mine'n-nâr.*)
[Şüphesiz ki, münafıklar cehennemden en aşağı tabakasında, en alt katındadır.] (Nisâ, 4/145)

Müslüman gibi görünüp aslında içinden kâfir olan, dönme olan, dinle imanla ilgisi olmayan, ahireti düşünmeyen, dünyevî bir şeye kızdığı zaman, “Ben ahiretimi bile satarım!” diyen kimseler de cennete girmeyecek.

Hacı Bayram Camii'nden çıkarken birisi:

“—Ben falancanın hatırı için cehenneme bile girerim.” demiş.

Cehennemden korkmayan, ahiretini satmaktan korkmayan bir insanın imanı iman mı?..

Tamam, münafık cehenneme girecek, kâfir cehenneme girecek, bunlar kesin... Zâten cennete giremeyeceği de belli. Kalbinde iman olmayan cennete girmeyecek, mü'minden başkası cennete girmeyecek, ancak mü'min girecek. Ama, bu kötü huylara sahip mü'minler de giremeyecek demiş oluyor Peygamber Efendimiz.

Bu giremeyecek ne demek?..

Abdül'azîz Hocamız (Rh.A) *Râmuz* dersi yaparken, bunların açıklamasında demiş ki:

“—Cehennemde tımarlanmadan, yâni cehennemde cezası kadar ceza görüp yanmadan cennete girmeyecek. Hiç girmeyecek değil, imanı olan cennete girecek ama cehennemde tımarlanacak.”

“—Cehenneme girer, çıkar; işte sonunda cennete gidecekmış?..”

Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

“—Ey ashabım, ey mü'minler, cehenneme düşmemeye gayret edin! Çünkü cehenneme bir düşen *ahkâben*, yâni ömürlerce orada yanacak.”³

Hukub, seksen küsür sene demek. Onlar bir ömre *hukub* demişler. Bir tane olsaydı, *hukuben* diyecekti. İki tane olsaydı *hukubeyn* diyecekti. *Ahkâben* dediğine göre, en aşağı üç hukub. 3 x 80 = 240 sene, 250 sene yanacak demek.

Ama Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

وَإِنَّ يَوْمًا عِنْدَ رَبِّكَ كَأَلْفِ سَنَةٍ مِّمَّا تَعُدُّونَ
(الحج: ٤٧)

(*Ve inne yevmen inde rabbike keelfi senetin mimmâ teuddûn*) “Ahiretin bir günü, dünyanın takvimiyle, bizim şu kullandığımız zaman ölçeğiyle, bin yıl gibidir.” (Hac, 22/47)

³ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.358, no:7029; İbn-i Hacer, *Lisânü'l- Mîzân*, c.III, s.106, no:350; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.X, s.725, no:18632; *Kenzü'l-Ummâl*, c.XIV, s.633, no:39543.

O zaman ne oluyor?.. 250 bin 365’le veya ay yılına göre 354’le çarpılacak. Artık ne rakamlar çıkıyorsa, cehennemde o kadar yanacak. Onun için, cehenneme düşmemeyi esas almak lâzım! Cehenneme düşmekten korkmamak çok yanlış bir şey...

Hàb olan, hilekâr, hàin cennete girmeyecek; cimri, eli sıkı, pinti cennete girmeyecek; alçak, aşağılık cennete girmeyecek...

4. Minnet Eden, Başa Kakan

(*Ve lâ mennânün*) “Mennân cennete girmeyecek.” *Mennân*, minnet eden, başa kakan, başa kakmayı çok yapan insan demek.

“—Ben sana şunu vermemiş miydim? Ben sana şunu yapmamış mıydım? Şöyle değil miydi, böyle değil miydi?..”

“—Tamam kardeşim, yapmıştın da, yâni bir kere evine çağırdın, çay içirdin, kahve içirdin. Dedelerimiz de, ‘Bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı vardır.’ demişler ama, ikide birde sen bunu söyleye söyleye burama getirdin benim!” dedirtecek hale getirmemek lâzım!

Birisinin diyetini vermiş de, elini kesmekten kurtarmış zenginin birisi. İkide birde:

“—Ben senin diyetini verdim, elini kesilmekten kurtardım usta.” filân diyormuş.

Adamın burasına gelmiş, dayanamamış, bir gün satırı küt diye eline vurmuş, götürmüş elini adama vermiş:

“—Al işte!” demiş.

Tabii, Ömer Seyfettin'in bu hikâyesi tatlı bir şey değil ama, başa kakmayı anlatmak için söylüyoruz. Yaptığı iyiliği başa kakmak doğru değil. Yaptığı iyiliği insan Allah için yapıyor. Karşısındakine, “Ben sana iyilik yapmıştım hà!.. Karşımda selâm dur hà!.. Dikkat et hà!..” diye böyle başa kakan, yaptığı iyiliği de sonra söyleye söyleye, iyilik yaptığı insanın burnundan getiren insan da cennete girmeyecek. O da kötü bir huy. Çünkü başa kakınca, ötekisi üzülüyor.

Peki bunun iyi tarafı nedir, bu sıfatta olmayıp da hangi sıfatta olmalı insan?.. Yaptığı iyiliği Allah rızası için yapmalı; Allah kabul etti mi, etmedi mi bilmediği için boynunu bükmeli, yaptığı iyiliği söylememeli, gizlemeli! Karanlıkta vermeli, kimse görmeden vermeli, yavaşcacık vermeli, cebine koyuvermeli, belli etmeden vermeli; gitmeli!..

Meselâ, eski zamanda bir hoca bir talebe okutmuş. Yıllar geçtikten sonra talebesinin memleketine gitmiş. “Şunu bir ziyaret edeyim, bende okumuş iyi bir talebeydi.” demiş. Sormuş:

“—Birisi vardı şu isimde, burada nerede bulabilirim onu?..”

“—Hâ, o hapiste...” demişler.

“—İyi insandı yâ, niye hapse düştü?..”

“—Efendim, iyi insandı da zavallı, birisinden borç almış, borcunu ödemediği için hapse tıktılar.” demişler.

Hoca bunu duyunca, “Yâ öyle mi?” demiş, hemen gitmiş, kadılık idaresi neresiyse... Sormuş:

“—Şu hapisteki falanca zâtın kime ne kadar borcu var?..”

“—Şu kadar...”

“—Tamam, çıkarın o kimseyi, o parayı ben veriyorum!” demiş.

Çıkartmış kesesini, saymış paraları, vermiş; “Onu hapisten çıkartın!” demiş, ama talebesi görmeden kaçmış gitmiş oradan... Talebesini görmeğe gelmişti ama, benim onu hapisten çıkarttığımı bilmesin, mahcup olmasın!” diye görüşmeden o şehri terk etmiş, gitmiş.

Parasını ödemiş, talebesini hapisten çıkartmış, görüşmeden gitmiş. Neden?.. Üzülmesin, minnet altında kalmasın, aşağılık duygusuna düşmesin mahcup olmasın diye... Bak işte, kerem deniliyor buna... Kerim insan, asil, soylu insan böyle yapar. İşte bir güzel kerim davranışın tarihe, kitaplara geçmiş misâli.

Başa kakıcı değil, iyiliği mümkünse sessiz sedâsız yapıcı ve bir de hiç başa kakmadan yaptığı iyiliği unutmaması lâzım insanın... “Hâ, ben iyilik mi yapmışım, hatırlamıyorum. Kime yapmışım yâ, farkında değilim.” deyip geçip gitmek lâzım, öyle başa kakmamak lâzım!

5. Hıyânet Eden

(*Ve lâ hâinün*) “Hâin de cennete girmeyecek.”
Hâin ne demek, hıyânet eden kimse demek.
Hıyânet ne demek?.. Kendisine güvenen
kimsenin güvenine aykırı olarak, onu arkadan
hançerleyen, ona karşı çirkin iş yapan demek.

Adamı iş başına getiriyorsun, yüksek bir idareci yapıyorsun; ondan sonra, kendi şirketinin parasını çalıyor. Bakıyorsun şu kadar iç etmiş, bu kadar zarara sokmuş...

“—Ben sana adam dedim, itimad ettim, işin başına getirdim, iyi adam sanıyordum seni; şu yaptığına bak!..”

Hâin, kendisine güveni boşa çıkartıyor, ona kötülük yapıyor, hıyânet ediyor. Hâin de cennete girmeyecek.

Nasıl olması lâzım insanın?.. Güvenilir, emin insan olması lâzım! Emin ne demek?.. Güvenilir demek. Paranı ver, saymasan bile bir tanesini cebine atmaz. Kasanı teslim et, bir zarar vermez. Ama hain oldu mu, ondan bundan çalıyor, çırpıyor, çalıyor, çırpıyor...

Hop, bakıyorsun, kendisi zengin ama, iş fakir. Ne oldu hani anlaşmamız?.. Ben bazı böyle arkadaşları duydum, konuştuk bir yerlerde:

“—Falanca kimseyle biz iş yaptık, bize hiç kâr sağlamadı. Halbuki çok kârlar vaad etmişti, o iş çok kârlı demişti. Hiç kâr vermedi ama, kendisi kâr etti.” diyor.

Kendisine aslan payını ayırmış, ortaklarına bir şey vermemiş. Olmaz, ötekisi güvendi. Güvensin diye diye de ilk başta tatlı tatlı konuştu; “Bu işte şu kadar kâr var, aman gelin, para yatırın! Paraları verirsiniz şöyle olacak, böyle olacak...” dedi. Ondan sonra...

Evet tabii, ticarete kâr zararın arkadaşıdır; kâr da edebilir, bazen kâr edeceğiz diye iş açıldığı halde zarar olur. O zaman zarar ortak çekilir. Zararı ortak çekmiyor; kâr var, kârı kendisine geçiriyor, arkadaşına kâr göstermiyor.

Para yatırıyorsun, “Paranı işleteceğim, nemasını sana vereceğim!” diyor; düşük veriyor. Parayı öbür tarafta başka bir yere verseydi, daha fazla kâr elde edecekti. Kârını tam vermiyor, anlaşmaya riayet etmiyor, hâin...

İşte o da cennete girmeyecek. Çünkü Allah hıyaneti sevmez, hıyanet münafıklık alâmetidir.

6. Yetkisini Kötüye Kullanan

(*Ve lâ seyyiü'l-meleketi*) “Melekesi kötü olan insan da cennete girmeyecek.” *Meleke*, mâlik olmak demek. Mâlik oluşunu kötüye kullanan; yâni unvanını, patronluğunu, mal sahipliğini, ya da müdürlüğünü, amirliğini, başkanlığını, komutanlığını aşağıdakileri ezmekte kullanan, kötüye kullanan... Efendi ise kölesini ezen, güçlü ise zayıfını ezen, amirse memurunu haksız yere ezen... Ustabaşıysa zayıf bulduğu işçiye zulmeden...

Askerde böyle, “*Alavere, dalavere, Kürt Mehmed nöbete!*” diye bir tekerleme var. Açık gözler nöbetten kaçır. Halbuki biz, “Nöbet sevaptır. Allah rızası için hudutta düşmana bakıp, hududu, sınırını gözetleyen göze cehennem ateşini değmeyecek.” diye nöbete can atardık, canla başla yapardık nöbeti... Kimisi nöbeti kaytarıp, başkasının üstüne yıkmağa, nöbet cetvelini yapan kimseyle anlaşır, filâncaya fazla yazır, kendisi kaçmağa bakardı. Kimisi de kızdığı insana bol bol nöbet yazır, acısını öyle çıkartırdı. Bunlar gördüğümüz şeyler.

Hà, mâlik olduğu hakları, aşağısındaki astlarının, kendisine bağlı insanların ezilmesinde, haksız bir muameleye mâruz kalmasında kullanan da cennete girmeyecek. Mâlikiyetini güzel yapacak, mal sahibi oluşunu güzel yapacak, patronluğunu güzel yapacak, müdürlüğünü güzel yapacak, komutanlığını güzel yapacak... Emanete riayet edecek, Allah'ın kullarına sevgi gösterecek; karşısındaki köle ise bile, hizmetçiye bile, insan olarak değeri var, öyle davranacak.

b.Cennete İlk Girecekler

Tabii biliyorsunuz, harplerde düşman esir alınır, köle olurdu. Müslüman köle olmaz ama, harplerde esir alınan kimse sonradan müslüman olsa, olur. Köleleri kayırır, kollayan ve kurtarmağa çalışan çok tavsiyeleri vardır Peygamber Efendimiz'in... Köle azad etmek sevaptır. Köleye iyi muamele etmek, köleyi ezmemek; Ramazan'da oruç tutan kölesine

işî hafif tutmak gibi pek çok tavsiyeleri vardır Peygamber Efendimiz'in.

Şimdi bu hadis-i şerifin devamında buyuruyor ki:

وَإِنَّ أَوَّلَ مَنْ يَفْرَعُ بَابَ

الْجَنَّةِ الْمَمْلُوكُ وَالْمَمْلُوكَةُ

(*Ve inne evvele men yakrau bâbe'l-cennete'l-memlûkü ve'l- memlûketü*) “Ve muhakkak ki cennetin kapısını ilk takırdacak, çalacak olan kimse köledir, cariyedir.” Yâni erkek köledir, kadın köledir. Ne demek?..

Köle müslümansa, dünyada köleliklerinden dolayı çok ezâ cefâ çektiler, yoruldu, sefâ sürmediler, efendilerinin kahırlarını çektiler, iş altında ezildiler diye, dünyadaki sıkıntılılarına mukabil cennete evvel sokuluyor.

Cennetin kapısını ilk çalacak kimse köle ve câriyedir. Onlar efendilerinden evvel cennete girecekler, köle oldukları için... Dünyada kahır çektiklerinden, kahırlı, çileli hayatları olduğundan, Allah onları daha önce cennete alacak.

Cennete ilk girecek kimdir?.. Cennete ilk girecek kimse Peygamber SAS Efendimiz Hazretleri'dir.

Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:⁴

آتَى بَابَ الْجَنَّةِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَأَسْتَفْتِحُ فَيَقُولُ
الْخَازِنُ مَنْ أَنْتَ فَأَقُولُ مُحَمَّدٌ فَيَقُولُ بِكَ أُمِرْتُ

لَا أَفْتَحُ لِأَحَدٍ قَبْلَكَ

(م. حم. وعبد بن حميد عن أنس)

RE. 3/1 (*Âtî bâbe'l-cenneti yevme'l-kıyâmeti, feesteftihu*) [Kıyâmet günü cennetin kapısına geleceğim ve kapının açılmasını isteyeceğim.]

Hani mahkeme-i kübrâ kuruldu, insanların hesabı görüldü. Sıratı geçtiler, cehennemlikler cehenneme düştü... O zaman bencennetin kapısını çalacağım. “Gidip cennetin kapısını çaldığım zaman, (*feyekülü'l-hâzin*) cennetin bekçisi olan Hâzin isimli melek diyecek ki:

(*Men ente*) ‘Sen kimsin?’

(*Feekülü: Muhammed*) ‘Ben Muhammed-i Mustafâ’yım.’ diyeceğim.

(*Feyekülü*) O zaman diyecek ki o melek:

(*Bike ümirtü en lâ efteha li-ehadin kablek*)
[Senden önce hiç kimseye açmamakla emrolundum.]

⁴ Müslim, *Sahîh*, c.I, s.188, no:197; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.136, no:12420; Abd ibn-i Humejd, *Müsned*, c.I, s.379, no:1271; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.119, no:400; İbn-i Ebî Âsım, *Evâil*, c.I, s.62, no:10; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VII, s.447; Ebû Avâne, *Müsned*, c.I, s.138, no:418; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.462, no:955; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

‘—Buyur ey Allah’ın Rasûlü! Kapıyı kim çalıyor diye sordum, Allah bana emretmişti ki: Muhammed’den önce kimseye kapıyı açma! Onun için sordum. Mâdem sen geldin, buyur yâ Rasûlallah!’ diyecek.”

Cennetin kapısı ilkönce Peygamber Efendimiz’e açılacak. Tabii mukarrebûn, sıddîkler, şehidler, sâlihler öncelikle girecekler; bi- gayri hisâb cennete girenler öncelikle girecekler; ötekiler hesabı görülmek için beklerken, titreşirken...

Tabii öteki sade insanların içinde de köleler, cevr ü cefâ çeken insanlar, sahiplerinden önce girecek... Fakirler zenginlerden önce girecek... Dünyada zengin yaşadı, sefasını sürdürdü, müslüman ama; ötekisi de fakirlik çekti, ne sıkıntılar çekti, ne ezikliklere uğradı. “Fakir, cennete zenginden beş yüz yıl evvel girecek.” diye hadis-i şerif var.

Bütün bunlar tabii, Allah’ın adaletinin gereği. Lütfundaki sıralamada da bir adalet var. Zerre kadar sabır, tahammül vemeşakkati de, Allah ahirette böyle şekillerle dengeliyor ve mükâfâtlandırıyor.

Onun için buyurmuş ki:

فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَحْسِنُوا فِيمَا بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ اللَّهِ وَ
فِيمَا بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ مَوَالِيكُمْ

(Fe’tteku’llâh) “Binâen aleyh Allah’tan korkun da, (ve ahsinû fîmâ beyneküm ve beyne’llâh)

Hem sizle Rabbinizin arasındaki işleri güzel yapın; yâni Allah’a karşı kulluk görevlerinizi, ibadetlerinizi güzel yapın! (*Ve fîmâ beyneküm ve beyne mevâlîküm.*) Kölelerinizle aranızdaki muamelenizi de güzel yapın, onlara da iyi muamele edin!” Yâni, Rabbinize karşı kulluğunuzu güzel yapın, kölelerinize karşı da efendiliğinizi, patronluğunuzu, mal sahipliğinizi güzel yapın!

Mevlâ, aslında ismi mekân sîgasıdır; *velâ* olan, anlaşma yapılan kimse demektir. Onun için bir anlaşmaya, bir hukuka göre birbirine bağlı oldukları için, efendiyle köle; *mevlâ* hem köle mânâsına gelir, hem efendi mânâsına gelir. Çünkü efendi de kölesiyle anlaşmalıdır, aralarında bir velâyet bağı vardır.

O bakımdan Arapça’da (*Yâ mevlânâ*) demek, “Ey efendimiz!” demektir. Medrese talebeleri birbirlerine edeplerinden, terbiyelerinden, (*Yâ mevlânâ*) diye hitap ederlermiş. *Mevlânâ* kelimesi sonradan kısaltılarak, *molla* hâline gelmiş ama, efendimiz demek.

Mevlâ, yerine göre köle anlamına da geliyor. Çoğulu *mevâli* geliyor, köleler, insanların emrinde çalışan öyle kimseler demek.

Bu hadis-i şerifte, altı tane kötü huylu insanın durumu bize açıklanmış oldu. Böyle olmayın, bunlar cennete girmeyecek. Yâni girecek ama, tımarlandıktan sonra, cehennemde yüzyıllarca, milyonlarca sene cayır cayır yandıktan sonra... En iyisi, bu duruma düşmemek...

c. Cennete Girmeyecek Beş Kimse

Gelelim 486. sayfadaki 2. hadis-i şerife: Ebû Saîd el-Hudrî Hazretleri'nden rivayet edilmiş. Buyuruyor ki Peygamber Efendimiz:⁵

لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مَنْانٌ وَلَا عَاقٌ وَلَا مُدْمِنٌ خَمْرٍ
وَلَا مُؤْمِنٌ بِسِحْرِ وَلَا قَتَاتٌ

(القاضى عبد الجبار عن أبى سعيد)

RE. 486/1 (*Lâ yedhulü'l-cennete mennânün, ve lâ âkkun, ve lâ müdminü hamrin, ve lâ mü'minün bi-sihrin ve lâ kattâtün.*)

Cennete girmeyecek; kimler girmeyecek?.. *Mennân, âk, müdminü hamr, mü'minün bi-sihr, kattât...* Burada da beş tane cennete girmeyecek insan sayılıyor.

1. (*Mennânün*) *Mennân*; başa kakan, yaptığı iyiliği burnundan getiren, iyilik yaptığı insanı üzzen kimse demek. Bunu deminki hadis-i

⁵ Buhârî, *Târih-i Kebîr*, c.V, s.122, no:360; Ebû Said el-Hudrî RA'dan. Kısmen: Neseî, *Sünen*, c.VIII, s.318, no:5672; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*,

I, s.201, no:6882; Taberî, *Tehzîbü'l-Âsâr*, c.IV, s.294, no:1555; Abd ibn-i

Humeyd, *Müsned*, c.I, s.132, no:324; Harâitî, *Mesâviü'l-Ahlâk*, c.I, s.249, no:233; Abdullah ibn-i Amr RA'dan.

Kısmen: Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.12, no:5593; Beyhakî, *Sünenü'l- Kübrâ*, c.VIII, s.288, no:17120; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.III, s.309; Taberî, *Tehzîbü'l-Âsâr*, c.IV, s.302, no:1563; Begav"i, *Şerhü's-Sünneh*, c.VI, s.264; Ebû Said el-Hudrî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XVI, s.121, no:44020; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XVII, s.110, no:17696,17697.

şerifte de izah ettik. Böyle olmayacağız; kerim olacağız, asil olacağız, yaptığımız iyiliği sessiz, sedâsız, gizli yapacağız.

2. (Ve lâ àkkun) Àk, ukùk masdarının ism-i fâil sîgasıdır. Ukùk da, ana babaya asi olmak demek... Evlât eğer anne babaya iyi davranıyorsa, itaatli ise, *berren bi-vâlideyhi* denilir. Asi ise, isyan bayrağı açmışsa, karşı geliyorsa; ona da *àkkun* denir. Ukùk; ana babaya asi olmak, karşı gelmek, söz dinlememek, laf dinlememek, onları üzmemek mânâsına geliyor.

Bazı evlâtlar maalesef, kendilerini büyütünceye kadar nice zahmetler çekmiş olan bu mübarek insanlara, anne ve babalarına karşı evlâtlık vazifelerini yapmıyorlar. El üstünde tutması lâzım, elini bırakıp ayağını öpmesi lâzım, hizmetine koşması lâzım, duasını almayı ganimet sayması lâzım!.. Öyle yapmıyor, çünkü kötü huylu... Kumar parasını ver diye anasını sıkıştırıyor, “Ver şu bileziğini, satacağım!” diyor. Vermediği zaman, “Evlâdım, işte bir bu bileziğimiz kaldı. Yapma, etme, eyleme!” dediği zaman, anne babasını dövenleri duyuyoruz. Yaşlanınca söz dinlemeyenleri duyuyoruz.

Burada (Avustralya’da) bir mülk alımı için bir levha gördük. Baktık, geniş, güzel bir arazi, manzaralı... Biz de istiyoruz ki, arkadaşlarımız geniş bir arazi alsınlar, on-onbeş aile topluca bir yerde otursunlar. Onu parselleyelim, bölelim, bir tanesi de cami olsun. Bir müslüman mahallesi olsun diye...

Baktık geniş bir arazi, ev tepede... Arazi deniz manzaralı, çok güzel, tertemiz; ev de şâhâne... Uzun, geniş, güzel bir ev... Evin sahibine:

“—Evi görebilir miyiz?” dedik.

“—Görebilirsiniz.” dedi.

“—Araziyi gezebilir miyiz?” dedik.

“—Şu tarafa gidemezsiniz.” dedi.

O tarafa döndük baktık; bir uydurma kulübecik, tekerlekli eski bir karavan. Bir ağaçtan bir ağaca ip germiş, iplere çamaşır asıyor birisi...

“—O tarafa gitmeğe müsaade yok,. Çünkü orada oğlum oturuyor, o kızar.” dedi.

Baktım, ana baba saray gibi bir evde oturuyor, belki altı yedi tane odası var; çocuk da orada rezil, rüsvâ, o evle taban tabana zıt bir kulübede oturuyor. Herhalde araları da bozuk... O babasına hasım, babası ona dargın... “Niye bu böyle oldu?” diye sormadık ama, hayretler içinde kaldım. Acaib...

Burada zaten çok görülüyor, ana abaya sevgi saygı yok, itaat yok... İslâm'da var! İslâm terbiyesinde anne ve babaya sevgi, saygı önemli... Ana babaya asî de, cennete girmeyecek.

Bir elle tutulur misâli anlatayım. Dediler ki:

“—Yâ Rasûlallah, bir genç var ölecek gibi, ağır hasta, yatakta yatıyor, son demlerini yaşıyor. Kelime-i tevhid getirsin diye zorluyoruz, getiremiyor.”

Peygamber Efendimiz hastanın başına gitti. Anladı ki annesini üzmüş, annesi kırgın; ondan dolayı bu böyle kelime-i tevhid getiremiyor. Kelime-i tevhid getirmeden ölecek; sû-i hâtîme ile, kötü bir ölümlle ölmüş olacak. Dedi ki:

“—Çalı çırpı toplayın, odun toplayın, bu genci yakalım!..

Yakmaya razı olur musun ey hatun?” dedi.

Kadın dedi ki:

“—Aman, razı olmam!”

“—Sen buna hakkını helâl etmezsen, razı olmazsan, bu sefer bu cehennemlik olacak; hakkını helâl et!” dedi.

“—Peki ya Rasûlallah, senin hatırın için, yanmasına yüreğim razı olmadığından hakkımı helâl ettim.” dedi.

İçeriden haber geldi:

“—Yâ Rasûlallah, çocuk kelime-i şehadet getirdi, ruhunu teslim etti.” dediler.

Bakın, engel oluyor, çocuk kelime-i şehâdet getiremiyor. Anasının kırgınlığı, zamanında anasını üzmüş olması, çocuğun neredeyse sû-i hâtîme ile göçmesine sebep olacaktı..

Anne babaya muhabbetli olalım, saygılı olalım, itaatli olalım! Evlâtlarımızı ana-babaya itaatin önemini, değerini bilen evlâtlar olarak yetiştirelim!

Tabii güzel yetiştirilirse, iyi bir tahsil görürse, Allah'ın izniyle hayırlı bir evlât olur. Ama bazen de Allah'ın hikmeti, iyi terbiye olsa da insanlar başka suçlarından dolayı, haram yemelerinden dolayı, iyi bir sonuca ulaşamıyorlar. Cezâ olarak akıbetleri fena olabiliyor. Peygamber çocuğu iken, ya da peygamber hanımı iken imansız göçenler olduğu gibi.

Onun için, kişilerin yedikleri haramların, işledikleri suçların, günahların da bu işte rolü var. Ailesi iyi terbiye ettiği halde onun öyle olması, müslüman yetiştirdiği halde sonradan raydan çıkması, kendisine ait başka bir kusurdan da olabilir.

3.(*Ve lâ müdminü hamrin*) *Müdmin*, devam eden demek. *Edmene-yüdminü-idmân*; bir şeye devam etmek. Hatta bu jimnastiğe de eskiden idman derlerdi. Çünkü, vücudu gelişsin diye bir hareketi çok çok yapıyor, devam ediyor.

Müdminü hamrin demek, içkiye devam eden demek. Yâni, artık içki içmek bunun başlıca işi haline gelmiş, sarhoş, ayyaş demek... Böyle içkici, ayyaş insan da cennete girmeyecek.

Tabii acaba buradan az içerse, cennete girer mânâsı çıkar mı?.. Çoğu sarhoşluk veren şeyi az da olsa, yine içemez. Bile bile günah işleyenin cezası büyük olur. Tevbe etmezse, bir küçük günahta ısrar ederse, o küçük günahtan dolayı bile cehenneme girebilir.

4.(*Ve lâ mü'minün bi-sihrin*) “Sihre inanan bir kimse de cennete girmeyecek.” Burada küçücük bir yazı yazılmış: Sihrin Allah’ın müsaadesiyle tesir edebileceğini bilmeyen, sihirbazın birgücü var sanan, tasdik eden kimse cennete girmeyecek. Yoksa, sihir denilen olay vardır, sihir haktır, nazar haktır. Sihirleme gibi bir şeyler olabiliyor.

Bunlara karşı ne yapmak lâzım?.. Ayete’l-Kürsî okumak lâzım; sihri bozar. *Kul huva’llàh, Kul eüzü bi-rabbi’l-felak ve Kul eüzü bi-rabbi’n-nâs* okumak lâzım; onlar sihri bozar.

Yâni kâhini desteklemeyecek, sihirbazı desteklemeyecek; çünkü yalancı... Sihrin etkisi var ama, onu tasdik etmeyecek. Allah’a dayandı mı tesiri olmadığını, hiç bir şeyin zarar vermeyeceğini bilmesi lâzım!..

Kimisi sihre inanıyor, kimisi fala inanıyor, kimisi büyüye inanıyor... Gazetelerde sorumsuzca yıldız falı, kahve falı, bilmem ne falı diye falcılığı, hurafeleri yazıyorlar. Ondan sonra da ilericilikten dem vuruyorlar. Yalan yanlış şeyleri, ahlâksızlığı millete öğretiyorlar; ondan sonra da onlar ilerici oluyor. Asıl müslüman ki, işte bak böyle sihirbazı tasdiklemeyi günah biliyor; ona da kalkıp gerici diyorlar. Usta hırsız ev sahibini bastırır mı. Allah böyle hadiseleri çarpıtanlardan korusun milleti...

6.(*Ve lâ kattâtün*) “*Kattât* da cennete girmeyecek.” *Kattât*; yalan söyleyen, söz taşıyan, gizlice bir insanı dinleyen kimse

demek. Hani bu söz taşımaya nemmâmlık yapmak deniliyor. Türkçe'de de buna koğuculuk yapmak deniyor. Gizli, falanca yerdeki lafı bu tarafa getiriyor, söylüyor. Yalan söylüyor, ya da gizlice dinlediği şeyleri öbür tarafa naklediyor. Ara bozmak için bir vasıta bu; böylece kişiler birbirlerine düşman oluyorlar.

Kattât da cennete girmeyecek. Laf taşımak, onun lafını buna, bunun lafını ona götürmek, ara bozmak yok İslâm'da... Sır saklamak var, ayıp örtmek var. Böyle nemmamlık, koğuculuk yapmak yok...

Bu hadis-i şerifte de mennânın, başa kakıcının cennete girmeyeceğini söyledi; anababaya asinin cennete girmeyeceğini söyledi Efendimiz... İçkiye müptelânın cennete girmeyeceğini söyledi. Sihre inanıp, sihirbazı tasdik edici olanın cennete girmeyeceğini söyledi. Ve laf taşıyıp araları bozan, ispiyonculuk yapan, sır yayan kimsenin cennete girmeyeceğini söyledi.

d. Kibir ve Güzel Giyinmek

Sonuncu hadis-i şerife geldik. Epeyce kötü huyları öğretmiş oldu Peygamber SAS Efendimiz bu hadis-i şerifleriyle bize... Biz de neler yapmamız gerektiğini, çocuklarımızı nasıl yetiştirmemiz gerektiğini düşünelim!

Üçüncü hadis-i şerif, İbn-i Mes'ud RA'dan Ahmed ibn-i Hanbel ve İbn-i Asâkir rivayet etmiş, Müslim'de de var. Buyuruyor ki Peygamber

Efendimiz:⁶

لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ مِنْ
كِبْرٍ قِيلَ إِنَّ الرَّجُلَ يُحِبُّ أَنْ يَكُونَ ثَوْبُهُ حَسَنًا وَ
نَعْلُهُ حَسَنَةً قَالَ إِنَّ اللَّهَ جَمِيلٌ يُحِبُّ الْجَمَالَ
الْكِبْرُ بَطْرُ الْحَقِّ وَغَمَطُ النَّاسِ

(م. عن ابن مسعود؛ وفي رواية حم. كر. هب. سَفَهُ الْحَقِّ وَغَمَطُ النَّاسِ)

RE. 486/2 (*Lâ yedhulü'l-cennete men kâne fî kalbihî miskàle zerretin min kibr. Kîle: İnne'r-racüle yuhibbü en yekûne sevbühû hasenen ve na'lehû haseneten? Kàle: İnna'llàhe cemîlün yuhibbü'l- cemâl. El-kibrü bataru'l-hakku ve gamtu'n-nâs.*) Bir rivayette de, (*Sefehü'l-hakku ve gamsu'n-nâs.*) diye geçmiş.

Diyor ki Efendimiz SAS:

“—Kalbinde zerre ağırlığı kadar, zerre kadar kibir olan kimse cennete girmeyecek.”

Kibir ne demek?.. *Kebûra*, büyük olmak; *kebîr*, büyük olan şey; *sağîr*, küçük olan şey...

⁶ Müslim, *Sahîh*, c.I, s.93, no:91; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.361, no:1999; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.399, no:3789; İmam Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Muhammed), c.III, s.445, no:945; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XII, s.280, no:5466; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.78, no:69; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.160, no:6192; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VI, s.367; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.951, no:7747 ve s.959, no:7771; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XVII, s.109, no:17693

Ekber, en büyük olan şey; *Allàhu ekber*, Allah en büyüktür. *Kibir* de kendisini büyük saymak, büyüklenmek, başkasından kendisini büyük görmek mânâsına; burnu havada olmak, kendisini adam sanmak, çalımından yanına yanaşılmamak, hindi gibi kabarmak mânâsına...

Böyle kalbinde zerre kadar *kibir* olan, büyüklenme duygusu olan kimse cennete girmeyecek.

Bunun üzerine korktu tabii dinleyenler, durumun anlaşılması için soru sordular. (*Kîle*) Denildi ki Rasûlüllah Efendimiz'e:

(Inne'r-racüle yuhibbü en yekûne sevbühû hasenen) "Kişi elbise- sinin güzel olmasını sever, ister. Ah elbisem güzel elbise olsa, pırıl pırıl iyi kumaştan... (*Ve na'lehû haseneten*)

Ayakkabısının güzel bir ayakkabı olmasını ister. Öyle eski püskü, yamalı, kopuk, yamuk çarpık değil de güzel olmasını ister.

O da *kibir* mi?.. Yâni *kibirli* olmamak için güzel elbise giymeyeceğiz, güzel ayakkabı giymeyeceğiz de, pejmürde mi gezeceğiz? Bunlar da *kibir* mi?.." diye sordular Peygamber Efendimiz'e.

Peygamber Efendimiz'in cevabı çok önemli, bunu levha yapıp duvara asmak lâzım! (Kâle) buyurdu ki:⁷

إِنَّ اللَّهَ جَمِيلٌ يُحِبُّ الْجَمَالَ

(م. حم. حب. ك. هب. عن عبد اهلل بن مسعود)

(*Inna'llàhe cemîlün, yuhibbü'l-cemâl.*) “Allah güzeldir, güzelliği sever.” Bakın ne kadar güzel! *Cemîl*, güzel demek. Yâni, her şeyin güzel olmasını sever.

O halde ne yapacağız?.. Saçımızı tarayacağız, güzel olacak... Sakalımızı düzeltereğiz, güzel olacak... Tırnaklarımızı keseceğiz, elimiz güzel olacak... Elbisemiz güzel olacak... Çünkü Allah güzelliği seviyor, her şeyin güzel olmasını seviyor.

⁷ Müslim, *Sahîh*, c.I, s.93, *İman* 1/39, no:91; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.399, no:3789; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XII, s.280, no:5466; Hâkim, *Müstedrek*, c.IV, s.201, no:7365; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.160, no:6192; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VI, s.367; Ebû Avâne, *Müsned*, c.I, s.39, no:85; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.78, no:70, Abdullah ibn-i Amr RA'dan. Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VIII, s.203, no:7822, Ebû Ümâme RA'dan. Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VII, s.78, no:6906, Câbir RA'dan.

Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.II, s.320, no:1055; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.163, no:6201; Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb*, c.II, s.143, no:1067; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan. Taberânî, *Müsnedü's-Şâmiyyîn*, c.III, s.299, no:2322; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Taberânî, *Müsnedü's-Şâmiyyîn*, c.III, s.330, no:2420; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.528, no:7748, 7763, 7769; c.VI, s.642, no:17188- 17190; *Câmiu'l-Ehâdis*, c.VIII, s.12, no:6775-6781.

Evimiz tertemiz olacak; güzelleştirebiliyorsak, yapabildiğimiz kadar güzelleştireceğiz. Öyle debdebe, şâşaa, tantana değil de, pis olmaması, güzel görünmesi için... Basit bir fesleğen, bir sakız çiçeği, bir başka çiçek koyuyor. Bir köy evinin önünden geçerken bakıyorsunuz, camına, kapısına, bahçesine hayran kalıyorsunuz. Bir Bursa sokağında, eski Bursa'nın ara sokaklarında yürüdüğünüz zaman, bir açık bahçe kapısından şöyle içeri baktığınız zaman, evin hanımının kendi imkânlarıyla bahçeyi ne kadar güzel çiçeklerle süslediğini görüyorsunuz, hayran kalıyorsunuz.

Allah güzelliği sever, güzellik duygusu önemli... Yâni her şeyi güzel yapmağa çalışmak lâzım!.. Kendi imkânları içinde yaptığı şeyi, en güzel şekilde yapmağa çalışmak lâzım! Çünkü, (*Inna'llàhe cemîlün, yuhibbü'l-cemâl.*) "Allah güzeldir, her şeyin güzel olmasını sever." Allah kendisi de cemîldir, güzeldir, güzeller güzeldir. Her güzelliği yaratan güzeldir, her türlü güzel sıfatın sahibidir.

El-Esmâü'l-Hüsnâ ne demek?.. En güzel sıfatlar demek. En güzel sıfatların sahibidir. Ne yönden düşünülse, akıllı bir insan Allah aşıkı olur; âşık-ı sâdık olur, muhibbullah olur. Allah güzeldir güzelliği sever.

Sonra, kibri tarif ediyor Peygamber Efendimiz: (*El-kibrü bataru'l-hakku ve ve gamtu'n-nâs.*) "Kibir, hakka razı olmamak ve insanları hor görmektir. Yâni, hak söylendiği zaman hakkı kabul etmemek, ikrar etmemek ve insanlara tepeden bakmaktır."

Kibirli insanı hakîkaten gözünüzün önüne getirin, bir şey söylersin; hakkı söyleyen dahi kabul etmez adam... Öyle mütekebbir ki, ben diyor, başka bir şey demiyor; hakkı kabul etmiyor, hakka razı olmuyor ve insanlara tepeden bakıyor. Senin ne farkın var?.. Bak şunların içindeki şu insan senden kat kat daha iyi...

Bir keresinde, Peygamber Efendimiz bir sahabiye sordu:

“—Şu mescidde insanların en yükseği, değerlisi hangisi?..”

“—Şu zât!.. Mâdem soruyorsun, bana göre şu en değerli.” dedi Peygamber Efendimiz’e.

“—Peki, şu mescidde senin nazarında insanların en hor, en aşağı, en hakiri hangisi?..”

“—Şu zât!..” dedi, başka bir zâtı gösterdi.

Peygamber Efendimiz dedi ki, rakamı şu anda hatırlamıyorum ama:

“—Senin bu kötü dediğin adam, senin şu iyi dediğin adamdan kaç misli daha iyi!” dedi.

Tabii peygamberlik ölçeğiyle, nübüvvet gözüyle baktığı zaman görüyor. Allah insanın gönlüne bakıyor, niyetine bakıyor, amellerine bakıyor. Amelleri güzelse, niyeti güzelse, kalbi güzelse seviyor; değilse, sevmiyor. Elbisesine bakmıyor, mevkiine, makamına bakmıyor. Huyu kötüyse, sevmiyor. İşte bu dersimizde başından beri söylediğimiz kötü huyluları sevmiyor. İsterse grand tuvalet giyinsin, ne yaparsa yapsın... Kötü huyluyu sevmiyor.

Tabii Peygamber Efendimiz, “Senin beğenmediğin daha kıymetli; beğendiğin de, onun yanında beş para etmez.” mânâsına irşad ve ikaz eylemiş oldu. Demek ki, önemli olan Allah’ın sevmesidir, aziz ve sevgili kardeşlerim!

Daha iki hadis-i şerif var ama, bu kadarı kâfî... Bütün hadis-i şerifleri bir konuşmada bitirecek de değiliz zâten... Allah bizi kötü huylardan kurtarsın... Kötü huylular cennete girmeyecek. Girecek ama, cehennemde tımarlandıktan sonra girecek. Uzun yüzyıllar, binlerce, milyonlarca sene cayır cayır yandıktan sonra girecek. O da çok berbat, fenâ bir şey... O halde günahlardan kaçındığımız gibi, kötü huylardan da kaçınmalıyız!

Bazı insanlar kötü huylu, düzelmiyor. Allah ıslah etsin, Allah düzelmesini nasîb etsin... Teneşir paklıyor bazı insanları; söyledikçe daha azgınlaşıyor. Ateşe benzin sıkılmış gibi daha çok parlıyor, düzelmiyor.

Bazı insanlar da düzeliyor. Çünkü eğitimin bir faydası var, tesiri var, eğitim çok önemli... Küçükten eğitim çok önemli, büyüdükten sonra değişmesi zor. Onun için, çocuklarımızı küçükten iyi huylu yetiştirmeğe çok dikkat edelim!

Şimdi burada bakıyorum, bazı kardeşlerimiz çocuklarını çok seviyor, her istediğini alıyor. Dondurma al, şeker al, çikolata al; ne istiyorsa alıyor. Benim yüreğim ağzıma geliyor, korkuyorum. Çocuğu şımartmayacak, her istediğini almayacak. Diyecek ki:

“—Evlâdım, her istediğini alamam! Şimdi benim param var alabiliyorum ama, zaman gelir, insan öyle şey ister ki, alamaz. Meselâ, bir yerden geçiyorsun, orada elmalar sarkıyor, sahibi de yok; elma istiyor. İşte orada sabretmeyi öğreneceksin! Çünkü elma senin değil, el uzatırsan haram olur, günah olur, hırsızlık olur. Yâni, canın istese bile bazı şeyleri almamayı öğrenmelisin! Onun için, bunu öğrenesin diye, sana bu sefer almıyorum. Sabret bakayım, bir de sabrı öğren, sabrın da mükâfâtı çok!” demek lâzım!

Annesi, babası çocuklarını sevdikleri için, böyle her arzusunu yapacak şekilde şımarta şımarta yetiştiriyorlar; çocuk büyüyünce de artık annesi babası bir şey söylediği zaman, canı istemiyorsa, mümkün değil yapmıyor, yanaşmıyor; söz dinlemez, anaya babaya asi bir evlât oluyor. Daha da büyüdüyse, evlendiyse, yüksek tahsil yaptıysa; haydut oluyor, canavar oluyor, ben yüksek tahsilliyim diye anasını babasını da beğenmiyor. Bir de doktora yapmışsa, daha beter oluyor. Doçent, profesör...

Dünya mevkîleri insanın nefsini kabartıyorsa, fenâ... İnsan ne yapacak?.. Allah'ın kendisini sevmesine dikkat edecek; Allah'ın sevdiği işleri yapacak, sevmediği işlerden sakınacak. Yoksa bu dünyadaki tantananın, şatafatın kıymeti yok... Yunus Emre'nin dediği gibi:

Er yarın Hak divanında belli olur.

Yarın rûz-ı mahşerde, Cenâb-ı Hakk'ın mahkeme-i kübrâsında, işte görüyorsunuz köleler daha önce cennete girecek, fakirler daha önce girecek... Alimler tabii önceden girecek, muttakîler önceden girecek, hüsn-ü âkıbet müttakîlerin... Öteki kötü huylular da cehenneme düşecek, cayır cayır yanacaklar

Allah bizi kötü huylardan korusun, cehennemden korusun, haramlardan, günahlardan korusun... Rızasına uygun işler yapmayı nasîb eylesin... Tefvîkini refîk eylesin... Hakkı hak olarak görmeyi ve ona uymayı nasîb eylesin... Aldanmamayı nasîb eylesin... Bâtılı bâtil olarak bilip ondan korunmayı, kaçınmayı nasîb eylesin...

Aziz ve sevgili dinleyiciler, *es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..*

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

05. 02. 1999 Brisbane / AVUSTRALYA

[Bütün CUMA SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

